

УПРАВЛІНСЬКІ ЗДАТНОСТІ: СУСПІЛЬНА ЦІННІСТЬ ТА ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Данько Тарас

Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”, м. Харків

Менеджмент, як прикладна наука, з моменту свого зародження проходить важливу еволюцію визначення власної ролі в забезпеченні суспільних інтересів [1]. Це питання має багато аспектів. Зокрема, з точки зору економічних інтересів будь-якої країни помітне значення має спроможність її національної науково-освітньої спільноти в галузі менеджменту відповідати потребам та вимогам її соціально-економічного розвитку [2].

В той же час повсякдення наукова увага дослідників менеджменту зосереджена на мікрорівні організацій. Об'єктом менеджменту є процес управління різними сферами діяльності організацій [3]. Безпосередніми споживачами наукових результатів в галузі менеджменту є професійні управлінці.

Це породжує проблему розриву між суспільною місією науки про менеджмент та об'єктом її досліджень. Відсутність або втрата цього зв'язку становить суттєву загрозу для нормального наукового розвитку та висуває відповідні питання. Яким чином наукові результати досліджень в галузі менеджменту є корисними суспільству в цілому? Хто та наскільки є зацікавленими в цих результатах? Що визначає потреби, запити та очікування споживачів наших наукових результатів? Чи не може навіть так статися, що ці наукові результати обслуговують вузькі інтереси певної суспільної групи або прошарку, а в цілому є шкідливими для суспільства?

В цьому контексті, мабуть, варто підкреслити, що взагалі неможливо розглядати еволюцію теорії менеджменту в світі у відриві від історичного процесу розвитку суспільства [4]. Перспективні напрямки розвитку теорії менеджменту виникають під впливом глобальних соціально-економічних трансформацій, а іноді й криз [2, 5, 6].

Пропонованим вирішенням проблеми означеного вище розриву є звернення до поняття управлінських здатностей, які дозволяють пов'язати поміж собою дослідницькі питання управління на рівні окремих організацій та суспільні інтереси. Цей ефект можна пояснити їхньою причинно-наслідковою сутністю. Управлінські здатності на рівні окремих організацій є результатом синтезу наукової думки,

професійної освіти, досвіду експертів та щоденних управлінських практик [6–12]. Простими словами, причиною існування управлінських здатностей є накопичення людьми, які працюють в організаціях, корисних знань з менеджменту. Кращі управлінські здатності організацій дозволяють приймати більш ефективні управлінські рішення в тому числі в умовах швидких змін та складних й непередбачуваних ситуацій. Саме через це згідно ресурсного погляду на стратегічний менеджмент управлінські здатності належать до ключових джерел забезпечення конкурентних переваг компаній, організаційного розвитку та вироблення стратегій [13–17]. Тобто наслідком існування управлінських здатностей є успішні, ефективні, стійкі, конкурентоспроможні, життєздатні організації та інституції. В своїй сукупності вони забезпечують сталий розвиток суспільства [18]. Отже, управлінській здатності є основною ланкою причинно-наслідкового зв'язку між розвитком знань з менеджменту та задоволенням суспільних потреб.

Загальнонаціональна агрегація адекватних управлінських здатностей є важливим чинником досягнення суспільних інтересів. Це визначає користь управлінських здатностей для суспільства, тобто суспільну цінність [19].

Статичні управлінські здатності, тобто ті, які відповідають саме поточним організаційним потребам, можуть досить швидко застарівати та втрачати суспільну цінність з огляду на появу в світі нових знань та викликів. Відповідно, постає питання про шляхи забезпечення суспільної цінності управлінських здатностей в умовах прискорення глобальних змін в сучасному світі. Можна стверджувати, що це є викликом національного розвитку в тому числі і для України.

Вирішення цього питання передбачає розвиток динамічних управлінських здатностей [20–22]. На рівні організацій динамічні управлінські здатності базуються на управлінському людському капіталі, управлінському соціальному капіталі та управлінській когнитивності [20]. Аналогічно, на національному рівні для забезпечення суспільної цінності управлінських здатностей важливими стають інституціоналізація екосистеми розвитку менеджменту [2], а також її спроможність до сприйняття глобальних викликів та відповідної адаптації [23].

1. Walsh, J. P., Weber, K., Margolis, J. D. Social Issues and Management: Our Lost Cause Found. *Journal of Management*. 2003. Vol. 29, No. 6. С. 859–881.

2. Данько, Т. В. Розвиток менеджменту в сучасній Україні:

першочергові виклики: *Сучасний менеджмент організації: витоки, реальності та перспективи розвитку 2022*, Київ, Університет економіки та права «КРОК», 26 квітня 2022.

3. Шкільняк, М. М., Овсянюк-Бердадіна, О. Ф., Крисько, Ж. Л., та ін. *Менеджмент* / Тернопіль, КРОК, 2017.

4. Engwall, L., Zamagni, V. *Management education in historical perspective*: Manchester University Press, 1998.

5. Данько, Т. В., Чайкова, О. І., Ширяєва, Н. В. Перспективні напрямки розвитку теорії менеджменту під впливом четвертої промислової революції Харків, НТУ «ХПІ», 20. С. 112–115.

6. Данько, Т. В. Еволюція наукових засад міжнародного бізнесу. *Проблеми економіки*. 2019. No. 3 (41). С. 109–115.

7. Porter, M. E., Ketels, C., Delgado, M. *The microeconomic foundations of prosperity: findings from the business competitiveness index. The global competitiveness report*. 2007. Vol. 2008. С. 51–81.

8. Greenwood, D. J. *Theoretical Research, Applied Research, and Action Research. Engaging contradictions: Theory, politics, and methods of activist scholarship*. 2008. Vol. 6. С. 319.

9. Mudambi, R., Swift, T. *Leveraging knowledge and competencies across space: The next frontier in international business. Journal of International Management*. 2011. Vol. 17, No. 3. С. 186–189.

10. Danko, T. *Creating a Multinational Collaborative Online Community in the High-Tech Marketing Domain in Ukraine: Rethinking Post-Communist Rhetoric: Perspectives on Rhetoric, Writing, and Professional Communication in Post-Soviet Spaces*. USA, 2016.

11. Hernandez, E., Guillén, M. F. *What's theoretically novel about emerging-market multinationals? Journal of International Business Studies*. 2018. Vol. 49, No. 1. С. 24–33.

12. Baruch, Y. *Careers in academe: the academic labour market as an eco-system. Career Development International*. 2013. Vol. 18, No. 2. С. 196–210.

13. Reynolds, P. A. *Developing Managerial Capabilities for Coping with Turbulent Environments.: Academy of Management Proceedings*, Academy of Management Briarcliff Manor, NY 10510, 71. С. 86–91.

14. Lado, A. A., Wilson, M. C. *Human resource systems and sustained competitive advantage: A competency-based perspective. Academy of management review*. 1994. Vol. 19, No. 4. С. 699–727.

15. Grant, R. M. *Prospering in dynamically-competitive environments: Organizational capability as knowledge integration. Organization science*. 1996. Vol. 7, No. 4. С. 375–387.

16. Bosch, F. van den, Wijk, R. van. *Creation of Managerial*

Capabilities through Managerial Knowledge Integration: A Competence-based Perspective: 2001.

17. Molina, M. A., Pino, I. B. del, Rodríguez, A. C. Industry, management capabilities and firms' competitiveness: An empirical contribution. *Managerial and Decision Economics*. 2004. Vol. 25, No. 5. С. 265–281.

18. Бай, С. Успішність розвитку підприємств: проблеми досягнення збалансованості та інноваційності. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2009. No. 1. С. 47–54.

19. Moore, M. H. *Creating public value: Strategic management in government*: Harvard university press, 1995.

20. Adner, R., Helfat, C. E. Corporate effects and dynamic managerial capabilities. *Strategic management journal*. 2003. Vol. 24, No. 10. С. 1011–1025.

21. Helfat, C. E., Martin, J. A. Dynamic Managerial Capabilities: Review and Assessment of Managerial Impact on Strategic Change. *Journal of Management*. 2014. Vol. 41, No. 5. С. 32.

22. Fainshmidt, S., Nair, A., Mallon, M. R. MNE performance during a crisis: An evolutionary perspective on the role of dynamic managerial capabilities and industry context. *International Business Review*. 2017. Vol. 26, No. 6. С. 1088–1099.

23. Данько, Т. В. Інституціоналізація екосистеми менеджменту як фактор економічного розвитку країни: *VI Міжнародна науково-практична конференція «Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики»*, Полтава, Полтавський державний аграрний університет, 19 травня 2022.